

Miljøministeriet
Departementet

Sprøjttemiddel- strategi 2022-2026

Handlingsplan for
reduktion af
sprøjttemiddel-
belastning
i Danmark

Juni 2022

Udkast

Redaktion: Miljøministeriet

ISBN: [INDSÆTTES]

Indhold

Forord 4

Indledning 5

1. En rekordlav pesticidbelastning 6

1.1 Omlægning af pesticidafgiften og strategiens målsætning 6

1.2 Nedbringelse af glyphosatforbruget 7

1.3 Statistik og data 7

2. Stram praksis for godkendelser til beskyttelse af grundvandet 9

2.1 EU-Godkendelsesindsatsen 9

2.2 Den nationale godkendelsesindsats 11

3. En mere målrettet kontrol 12

3.1 Kontrol af brug af sprøjtemidler 12

3.2 Kontrol af import og salg af sprøjtemidler 13

3.3 Kontrol af sprøjtemiddelrester i fødevarer 13

4. Forskning og fremme af alternativer til sprøjtemidler 15

4.1 Bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet 15

4.2 Tilskudsordningen til alternative sprøjtemidler 15

4.3 Initiativer til forebyggelse af behovet for dispensationer 16

5. Udbredelse af det gode landmandskab (Integreret Plantebeskyttelse) 17

5.1 Indsatser til udbredelse af integreret plantebeskyttelse 17

5.2 Indsatser til resistensforebyggelse 18

5.3 Indsatser rettet mod væksthushavnerier 18

5.4 Indsatser ift. anvendelse på offentlige arealer, private haver og golfbaner 18

Bilag 1: Aftaletekst 20

Forord

I Danmark skal vi være et grønt foregangsland. Ikke mindst i landbruget. Over 60 procent af vores jord er under plov, hvilket gør os til et af de mest opdyrkede lande i verden. Landbruget anvender sprøjtemidler til at bekæmpe ukrudt, skadedyr og svampesygedomme på deres marker. Det bidrager til høje udbytter fra sunde planter. Men problemet er, at sprøjtemidlerne også kan belaste vandmiljøet, grundvandet, biodiversiteten og danskernes sundhed. Derfor skal vi hele tiden sikre, at vores fødevarerproduktion foregår så skånsomt som muligt over for vores klima, miljø og vores natur.

Vi skal have miljø- og sundhedsbelastningen fra sprøjtemidler ned. Her er vi i europæisk sammenhæng allerede nået langt. De sidste 10 år er miljø- og sundhedsbelastningen fra sprøjtemidler i landbruget faldet med cirka 50 procent. Men med den nye danske sprøjtemiddelstrategi sætter vi nu ambitionerne endnu højere.

Målet med strategien er, at der anvendes så få sprøjtemidler som muligt – og at de sprøjtemidler, der anvendes, skal være de mindst belastende. Derudover skal restindholdet af sprøjtemidler i fødevarer være så lavt som muligt, og der skal iværksættes indsatser, der understøtter, at vi fortsat kan anvende grundvand urensat til drikkevand.

Strategien skal dermed styrke beskyttelsen af vores miljø og natur – herunder vandmiljø, grundvand og biodiversitet – samt menneskers sundhed.

Samtidig skal strategien sikre stabile produktionsvilkår for jordbrugserhvervene. For det er vigtigt, at vi i Danmark fortsat kan producere sunde afgrøder og sikre fødevarer af høj kvalitet – og på den måde fastholde vores internationale førerposition på området.

Det er unikt for Danmark, at vi kan åbne for hanen og uden bekymringer fylde glasset eller vandkanden til middagsbordet. Det er derfor helt uacceptabelt, at der i nogle grundvandsprøver bliver fundet rester efter ulovlige sprøjtemidler, og at vores grundvand er under pres.

Med strategien sætter vi flere penge af til kontrollen hos landmændene og forhandlerne samt til fødevarerkontrollen. Vi skal undgå, at der er brodne kar, som ødelægger det for resten.

Samtidig skal strategien styrke grønne teknologier som præcisionsteknologi, der kan reducere brugen af sprøjtemidler. Teknologier, som dermed er en gevinst både for miljøet og for bundlinjen i det enkelte landbrug.

Som et grønt foregangsland skal vi vise verden, at det er muligt at skrue ned for brugen af sprøjtemidlerne og op for innovation og grønne teknologier. Her er den nye sprøjtemiddelstrategi et vigtigt skridt mod fremtidens grønne landbrug.

Med venlig hilsen

Miljøminister

Lea Wermelin

Minister for fødevarer, landbrug og fiskeri

Rasmus Prehn

Indledning

Sprøjtemiddelstrategi 2022-2026 er en udmøntning af den politiske aftale mellem regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance og Kristendemokraterne.

Aftalepartierne vil årligt modtage en orientering om status for de gennemførte indsatser i handlingsplanen. Når de aftalte analyser er færdige, mødes aftalekredsen med henblik på en drøftelse af eventuelle tiltag. For at følge udviklingen og fremdriften på sprøjtemiddelstrategien er der nedsat en tværministeriel styregruppe. Aftalepartierne vil årligt modtage et statusnotat. Der vil for de konkrete indsatsområder ske inddragelse af interessenter på følgegruppemøder og på dialogforum for pesticider. Styregruppen vil evaluere indsatsen og sidst i perioden bidrage med input ved udarbejdelse af en ny handlingsplan.

Hovedmålsætningen for strategien er at nå en rekordlav belastning fra sprøjtemidler. Det er målet, at der skal anvendes så få sprøjtemidler som muligt, og at de sprøjtemidler, der anvendes, skal være de mindst belastende. Derudover skal restindholdet af sprøjtemidler i fødevarer være så lavt som muligt, og der skal iværksættes indsatser, der understøtter, at vi fortsat kan anvende grundvand urensat til drikkevand.

Strategien omfatter alle brugere af sprøjtemidler, både jordbrugserhverv, golfbaner, offentlige myndigheder og private haveejere samt forbrugere, fødevarerproducenter og forhandlere af sprøjtemidler.

Strategien gennemføres med en række initiativer samlet under indsatsområderne:

1. En rekordlav pesticidbelastning.
2. Stram praksis for godkendelser til beskyttelse af grundvandet.
3. En mere målrettet kontrol.
4. Forskning og fremme af alternativer til sprøjtemidler.
5. Udbredelse af det gode landmandskab (Integreret Plantebeskyttelse).

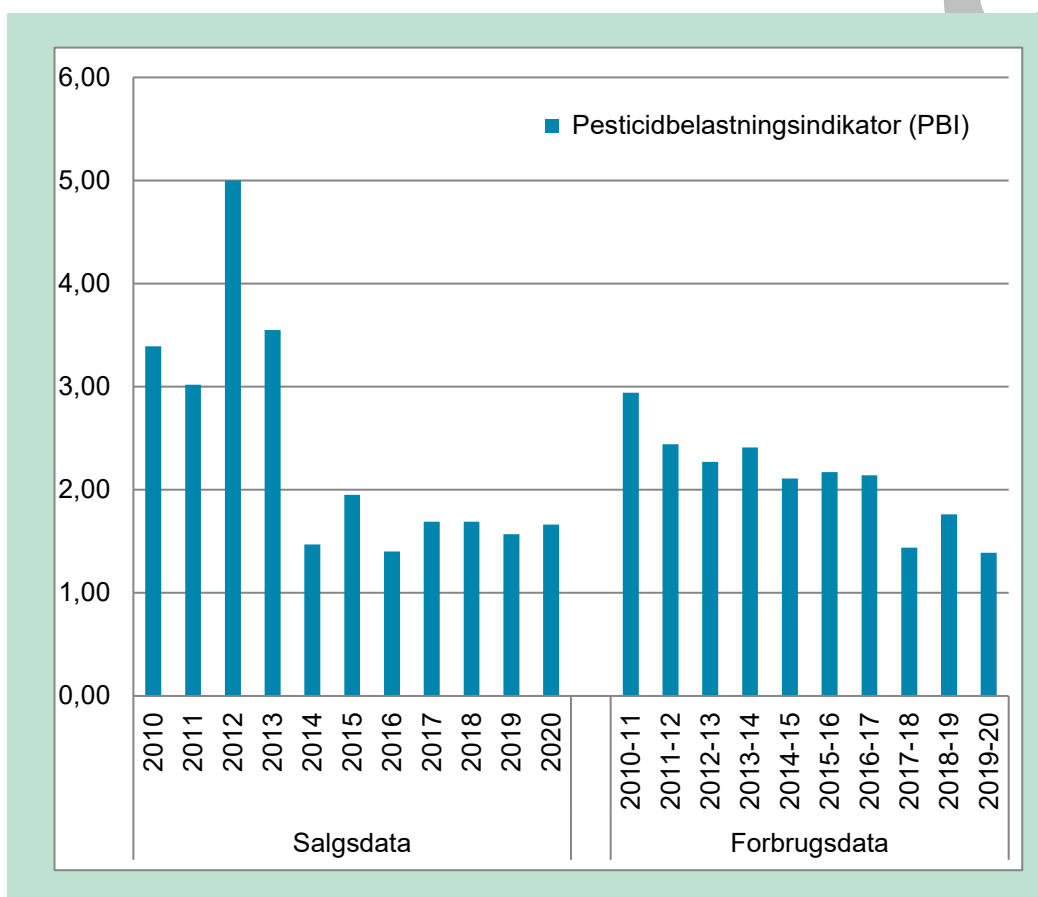
De konkrete indsatser beskrives under hvert hovedområde.

Aftalepartnerne til Pesticidstrategi 2017-2021 (S, V, LA, K, DF, RV, SF) blev i en tillægsaftale af 11. januar 2019 enige om henholdsvis at nedbringe risikoen for forurening af grundvandet fra erhvervsmæssig anvendelse af sprøjtemidler i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) og screene for væsentligt flere sprøjtemidler i grundvandsovervågningen. Tillægsaftalen dækker perioden til og med 2022, og disse indsatser gennemføres derfor sideløbende med udgangspunkt i aftalekredsen bag tillægsaftalen.

1. En rekordlav pesticidbelastning

1.1 Omlæggelse af pesticidafgiften og strategiens målsætning

Udviklingen i belastningen fra sprøjtemidler følges med udgangspunkt i Pesticidbelastningsindikatoren (PBI). Den samlede miljø- og sundhedsbelastning beregnes for hvert sprøjtemiddel på markedet. Dette gøres ved at gange de enkelte produkters belastning (B pr. kg eller liter) med de solgte mængder. Belastningen for alle solgte sprøjtemidler lægges herefter sammen for at finde den samlede årlige belastning fra de solgte sprøjtemidler. Derefter kan PBI beregnes ved at dividere landbrugets samlede, årlige belastning fra de solgte sprøjtemidler med det samlede, konventionelt dyrkede landbrugsareal i 2007. PBI beregnes både for salgstal og forbrugstal. Pesticidstrategi 2017-2021, fastsatte en målsætning om en PBI på maksimalt 1,96 (baseret på salgstal), svarende til en 40 procent reduktion i forhold til det beregnede niveau i 2011.

FIGUR 1.1 Udviklingen i PBI 2010-2020.

Det er et ønske at sætte retningen for et renere miljø med mindre belastning af sprøjtemidler, der dels giver jordbrugserhvervene stabile produktionsvilkår samt understøtter sunde afgrøder og dels styrker beskyttelse af miljø, herunder vandmiljø, grundvand og biodiversitet samt menneskers sundhed, og fødevarerikkerhed.

Derfor foretages følgende:

- Der fastsættes en målsætning på 1,43 på pesticidbelastningsindikatoren (PBI) baseret på salgstal i 2025, som vil blive evalueret i 2026.
- Pesticidafgiften omlægges for at gøre det mere attraktivt at bruge sprøjtemidler med lav belastning af miljø og sundhed. Der foretages en provenuneutral omlægning af afgiften med en nedsættelse af basisafgiften til 20 kr. per kg aktivstof og en forhøjelse af belastningsdelen til 140 kr.
- Der foretages en evaluering af udviklingen i relevante parametre i 2025, herunder landbrugsareal og økologisk areal, udbredelsen af præcisionsteknologi og hamstringeffekter, god landmandspraksis ved anvendelse af principperne i Integreret Plantebeskyttelse (IPM), reduktion i anvendelsen af de mest problematiske stoffer samt yderligere potentielle virkemidler som samles i et virkemiddelkatalog med henblik på at afdække potentialet for at fastsætte en mere ambitiøs målsætning med konkrete indsatser frem mod 2030.
- Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri leverer faglige indspil til Kommissionens gennemførelse af indsatser under dens "jord-til-bord-strategi", som er en del af den europæiske grønne pagt (EU Green Deal).

1.2 Nedbringelse af glyphosatforbruget

Det er et ønske, at brugen af glyphosat i dansk landbrug nedbringes.

Derfor foretages følgende:

- Brugen af glyphosat til høsthjælp¹ i foderafgrøder forbydes i tråd med anbefalingen i erhvervets frivillige handlingsplan til reduktion af glyphosat. Pletsprøjtning mod flerårigt ukrudt før høst er fortsat muligt med henblik på at minimere brugen efter høst.
- Udviklingen i landbrugets øvrige forbrug af glyphosat, herunder særligt til nedvisning, følges tæt i lyset af landbrugserhvervets frivillige handlingsplan til reduktion af glyphosat, herunder erhvervets målsætning om at nedbringe brugen af glyphosat.
- Der gennemføres en analyse for at belyse miljømæssige og erhvervsøkonomiske konsekvenser ved brugen af sprøjtemidler med glyphosat til nedvisning af afgrøder med henblik på at tage stilling til mulig regulering for at begrænse brug af glyphosat til nedvisning, hvor det ikke er nødvendigt, men hvor der tages hensyn til behovet for at bruge glyphosat til pløjefri dyrkning.

1.3 Statistik og data

Miljøstyrelsen beregner afgift i forbindelse med godkendelse og ændringer i godkendelser af sprøjtemidler, herunder vedligeholdelse af datagrundlaget i Bekæmpelsesmiddeldata-basen (BMD).

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen offentliggør årligt en Bekæmpelsesmiddelstatistik og en rapport om EU's harmoniserede risikoindikatorer (HRI indikatorer). Data fra sprøjtemiddelområdet indberettes til EUROSTAT. I forbindelse med udgivelse af bekæmpelsesmiddelstatistikken opgør Miljøministeriet årligt fremskridt mod strategiens målsætning og aftalepartierne orienteres herom.
- Skatteministeriet forbereder i samarbejde med Miljøministeriet ændring af bekæmpelsesmiddelafgiftsloven med henblik på at styrke det økonomiske incitament til at anvende sprøjtemidler med lav belastning. Basisafgiften nedsættes til 20 kr. per kg. aktivstof, mens

¹ Høsthjælp defineres som brug af glyphosat som hovedsagelig har til formål at sikre en nem høst eller optimal kvalitet af den høstede afgrøden og dermed ikke har til formål at bekæmpe ukrudt i afgrøden. Det er i tråd med erhvervets handlingsplan, hvor høsthjælp beskrives som brug af glyphosat til at opnå ensartet afmodning af afgrøden for at opnå tidligere/lettere høst og højere høstkapacitet som følge af mere tørt strå, men som ikke sigter mod at bekæmpe rod ukrudt.

belastningsafgiften forøges tilsvarende for at opnå et uændret provenu efter tilpasning.

- Forbruget af de mest problematiske stoffer følges tæt, opgøres og offentliggøres årligt. Der gennemføres i sammenhæng med opgørelsen en analyse for at identificere mulige alternativer, og resultaterne forelægges aftalepartierne og erhvervet.
- Der foretages årligt en opgørelse af pesticidbelastningen fordelt på foder og fødevarer til human konsum.
- Udviklingen i det økologiske areal og dets betydning for reduktion i pesticidbelastningen skal fremadrettet opgøres og offentliggøres i de årlige bekæmpelsesmiddelstatistikker.
- Mulighederne for at udbygge belastningsindikatoren (B) fremadrettet undersøges. I dag indgår følgende miljøindikatorer i beregningen af miljøeffektbelastningen: 1) Korttidseffekt for fugle, 2) korttidseffekt for pattedyr, 3) korttidseffekt for fisk, 4) korttidseffekt for regnorme, 5) korttidseffekt for bier, 6) korttidseffekt for dafnier, 7) korttidseffekt for vandlevende planter, 8) korttidseffekt for alger, 9) langtidseffekt for regnorme, 10) langtidseffekt for fisk og 11) langtidseffekt for dafnier. Der igangsættes en analyse, som skal belyse muligheden for også at inddrage langtidseffekten på fugle og pattedyr for derved at gøre vurderingen mere robust.
- Miljøstyrelsen sikrer udvikling og vedligeholdelse af IT-systemerne Bekæmpelsesmiddeldatabasen (BMD) og sprøjtejournalindberetningen (SJI). IT-systemerne muliggør udarbejdelsen af de ovennævnte rapporter, og BMD understøtter godkendelsesordningen.
- Miljøministeriet bidrager til EU-forhandlingerne vedrørende de forestående revisioner af henholdsvis rammedirektivet for bæredygtig anvendelse af pesticider og statistikforordningen (SAIO) og deltager ved møderne i de to fora.
- Miljøministeriet sikrer den fortsatte udpegnings af boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).

2. Stram praksis for godkendelser til beskyttelse af grundvandet

2.1 EU-Godkendelsesindsatsen

Med strategien vil Danmark fortsat spille en fokuseret offensiv rolle i EU-arbejdet med godkendelse af aktivstoffer samt udarbejdelse af fælles vejledninger for risikovurderingerne. Der foretages desuden en fokuseret indsats i EU-arbejdet med hensyn til sprøjtemiddelrester i fødevarer og i foder.

Grundlaget for at opretholde en effektiv godkendelsesordning skabes ved at deltage målrettet i EU-arbejdet med godkendelse af aktivstoffer, herunder dels ved kommentering af aktivstofvurderinger og arbejde med at udvikle guidance dokumenter i EU og Nordzonen og dels ved at deltage aktivt i ekspertmøder, arbejdsgrupper og komitémøder i den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) og Kommissionsregi.

Anvendelsen af lavrisiko- og basisstoffer kan bidrage til at mindske belastningen og give nye muligheder for behandling, både hos konventionelle og økologiske planteavlere. Lavrisikostoffer kunne f.eks. være mikroorganismer og jernfosfat. Basisstoffer er f.eks. fødevaringredienser, som ikke sælges med det primære formål at beskytte planter og ikke må markedsføres som sprøjtemidler, men som har en effekt på skadevoldere i planteproduktionen.

Derfor foretages følgende:

- Danmark skal arbejde aktivt i EU for en mere restriktiv og helhedsorienteret godkendelsesprocedure, hvor hensynet til forskellige eksponeringsveje, kombinationseffekter, samt akutte og subletale risici vurderes.
- Miljøministeriet udarbejder og kommenterer vurderinger af udvalgte aktivstoffer i EU med udgangspunkt i en restriktiv praksis.
- Danmark skal arbejde aktivt i EU for et forbud mod import af frø fra lande uden for EU, der er bejdset med ikke-godkendte midler.
- Danmark skal arbejde aktivt i EU for at fremme godkendelserne af aktivstoffer til mikrobiologiske sprøjtemidler.
- Miljøministeriet arbejder for, at flere lavrisiko- og basisstoffer bliver godkendt i EU, og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri arbejder for, at disse bliver optaget på økologiforordningen, samt at godkendte basisstoffer får en bredere anvendelse til gavn for både økologer, konventionelle avlere og andre professionelle så vel som private brugere.
- Miljøministeriet arbejder for implementering af nye datakrav og udvikling af vejledninger for mikrobiologiske bekæmpelsesmidler, som bl.a. kan anvendes i økologisk produktion og dermed fremme godkendelse af flere mikrobiologiske bekæmpelsesmidler til gavn for både konventionelle og økologiske avlere.
- Miljøministeriet arbejder for, at basisstoffer godkendt efter pesticidforordningen ikke kan optages som aktivstoffer efter forordningen til samme anvendelse, da det fordyrer anvendelsen af disse

basisstoffer, og anvendelsen vil kræve, at der bliver søgt om godkendelse nationalt.

- Miljøministeriet bidrager til vidensgrundlag for vurderinger af sprøjtemidlers risiko for mennesker og miljø med henblik på at udvikle vurderingsmetoder og harmonisere godkendelsesarbejdet i Nordzonen og i hele EU. Herunder bidrages eksempelvis til vejledning til vurdering af risikoen for bier, vejledning om bejdsemidler og vejledning om vurdering af relevante nedbrydningsprodukter der forventes at findes i grundvand.
- Miljøministeriet og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri arbejder for at sikre hurtigere beslutninger i EU-regi om aktivstoffornyelser og hurtig regulering af maksimalgrænseværdier for fødevarer for at undgå, at der gives administrative forlængelser til aktivstoffer, hvor der foreligger en vurdering fra den Europæiske Fødevarerikkerhedsautoritet (EFSA), som viser uacceptabel risiko eller ikke sikker anvendelse.
- Miljøministeriet arbejder for, at Kommissionen fremsætter forslag til afstemning hurtigst muligt efter, at EFSA har identificeret en risiko for sundhed eller miljø i en EFSA konklusion.
- Miljøministeriet bidrager aktivt til arbejdet i EU med at fastsætte beskyttelsesmål i forhold til hhv. grundvand og bestøvere, herunder også beskyttelse af vilde bier.
-
- Miljøministeriet arbejder for, at særligt problematiske aktivstoffer (de stoffer som er klassificeret som kræftfremkaldende, skadende for arveanlæg, forplantningsevne og fostre i de værste klassificeringskategorier eller som opfylder kriterier for hormonforstyrrende effekter) kun godkendes, hvis der ikke er alternativer, samt hvis de overholder særlige restriktive vilkår, og de dermed kan anvendes sikkert.
- Miljøministeriet arbejder for, at problematiske hjælpestoffer kommer på EU's liste over hjælpestoffer, der ikke må indgå i sprøjtemidler samt at få fastlagt principper for godkendelsen af safenere og synergister i EU (særlige hjælpestoffer til sprøjtemidler, der i dag ikke er omfattet af godkendelsesordningen i EU), herunder at de ikke må udgøre en risiko via grundvand eller fødevarer. I EU vil der i de kommende år specielt være fokus på de såkaldte 'særligt problematiske stoffer', både i forhold til aktivstoffer og hjælpestoffer. Efter reglerne i pesticidforordningen skal EU komme med forslag til hvilke krav, der skal stilles til disse stoffer. I den forbindelse er det vigtigt at få stillet krav til de særligt sundheds- og miljøproblematisk stoffer, og til at safenere og synergister ikke må udgøre en risiko for udvaskning til grundvand.
- Miljøministeriet bidrager til at fastlægge afgrænsning af biostimulanter, som fremover hører under gødningsforordningen, ift. pesticidforordningen, så der ikke er tvivl om, hvilken regulering der gælder.

Særlige EU-indsatser på fødevarerområdet

- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri sikrer målrettet dansk indflydelse på arbejdet i EU, bl.a. ved udarbejdelse af vejledninger, fastlæggelse af principper for henholdsvis vurdering og håndtering af sprøjtemiddelrester i fødevarer samt fastsættelse af maksimalgrænseværdier for sprøjtemiddelrester i fødevarer.
- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri arbejder for, at maksimalgrænseværdier for sprøjtemiddelrester i fødevarer fastsættes så lavt som muligt, forudsat at sprøjtemidlerne skal være effektive.
- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri arbejder for, at der ved vurderingen af sprøjtemiddelrester i fødevarer tages højde for mulige kombinationseffekter.

2.2 Den nationale godkendelsesindsats

De nationale godkendelser af sprøjtemidler er gebyrfinansierede, og det er en væsentlig prioritet for Miljøstyrelsen at varetage sagsbehandlingen og sikre overholdelse af de miljø- og sundhedsmæssige krav. Det høje beskyttelsesniveau for grundvandet skal fastholdes gennem en restriktiv godkendelsesordning og gennem undersøgelser af sprøjtemidler i Varslingsystem for udvaskning af pesticider til grundvand (VAP).

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen varetager sagsbehandlingen ved ansøgning om godkendelse af sprøjtemidler og sikrer overholdelse af de miljø- og sundhedsmæssige krav. Miljøstyrelsen screener konsekvent ansøgninger ved modtagelsen for at sikre hurtigere sagsbehandling og dermed mindske tiden fra ansøgning om godkendelse af et sprøjtemiddel til afgørelse.
- Miljøstyrelsen prioriterer hurtigst mulig sagsbehandling af nye lavrisiko-sprøjtemidler og sprøjtemidler, som kan afhjælpe manglende bekæmpelsesmuligheder og resistensudvikling. Det vil fremme erhvervenes konkurrencevilkår og bidrage til at forebygge udvikling af resistens.
- Der sættes større fokus på hurtig godkendelse af mikrobiologiske sprøjtemidler som alternativ til kemiske sprøjtemidler.
- Miljøstyrelsen har sat som mål at have løst udfordring med sagspukkel i 2023. Miljøstyrelsen er opmærksom på at nå målet, herunder særligt med fokus på de mikrobiologiske midler.
- Miljøstyrelsen bidrager til driften af Varslingsystem for udvaskning af pesticider til grundvand (VAP) med henblik på at undersøge risikoen for udvaskning af aktivstoffer fra godkendte sprøjtemidler og deres nedbrydningsprodukter i praksis. Herunder bidrages til, at udvalgte stoffer fra godkendte sprøjtemidler testes i VAP og at sikre hurtig opfølgning, hvis der er overskridelser af kravværdien i grundvand, som understøtter en ændret regulering.
- I forhold til den tidligere strategi afsættes der ekstra midler til VAP med henblik på at forøge antallet af test af relevante stoffer og herigennem sikre et mere robust godkendelsessystem.
- Miljøstyrelsens principper for at vurdere sprøjtemidlers sundhedsmæssige og miljømæssige effekter er samlet i de såkaldte vurderingsprincipper. Miljøstyrelsen tilpasser vurderingsprincipperne for godkendelse af sprøjtemidler ift. ny viden, eksempelvis fra Nordzonen og EU's vejledninger (forudsat at danske særkrav til fx grundvand overholdes), så det sikres, at ny viden inddrages for at beskytte miljø og sundhed, samt at landbruget får mulighed for at anvende de sprøjtemidler, som ikke udgør en uacceptabel risiko. Herunder implementering af nye regler for hjælpepestoffer m.m.

3. En mere målrettet kontrol

Det er ønsket at understøtte og styrke en fortsat målrettet og risikobaseret kontrol med overtrædelser på sprøjtemiddelområdet. I forhold til den tidligere strategi sker en forøgelse på 40 procent af midlerne til kontrollen med sprøjtemidler hos hhv. brugerne, salgsledet og i tolden for at styrke kontrollen og mindske antallet af overtrædelser af reglerne, herunder fokus på ulovlig brug af sprøjtemidler, som udgør en særlig trussel mod drikkevandet.

3.1 Kontrol af brug af sprøjtemidler

Kontrollen med anvendelsen af sprøjtemidler hos erhvervsmæssige brugere omfatter, ud over anvendelse af sprøjtemidler, også reglerne om vask og påfyldning af sprøjter, kontrol af sprøjtejournaler, syn af sprøjter, autorisationsbekendtgørelsen samt reglerne om opbevaring og besiddelse af sprøjtemidler. Kontrollerne gennemføres som dialogbaserede kontroller, hvor der er fokus på vejledning, men hvor der også håndhæves i nødvendigt omfang. Landbrugsstyrelsens kontrollører har en relevant uddannelse, og det sikres gennem efteruddannelse og kurser, at de holder et højt fagligt niveau.

Derfor foretages følgende:

- Landbrugsstyrelsen vil fastholde et højt kontroltryk.
- Landbrugsstyrelsen kan som en del af målrettede og risikobaserede kontrol udtage og analysere prøver fra sprøjteudstyr, såfremt det vurderes relevant på det konkrete kontrolbesøg.
- På baggrund af en række risikobaserede kriterier, som fastlægges af Miljøstyrelsen, foretager Landbrugsstyrelsen og Miljøstyrelsen i fællesskab udtagning af en del af virksomhederne til kontrol. De risikobaserede kriterier udvælges på baggrund af tidligere observerede overtrædelser og på baggrund af en vurdering af, hvilke typer overtrædelser, der udgør den største miljø- og sundhedsmæssige risiko. Kontrollen med den professionelle brug af sprøjtemidler udføres af Landbrugsstyrelsen, mens Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion håndhæver ved overtrædelser.
- Miljøstyrelsen vil videreudvikle en app med udgangspunkt i Bekæmpelsesmiddeldatabasen (BMD), som efter planen på sigt vil kunne anvendes i Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion og af Landbrugsstyrelsens kontrollører, så viden om status for godkendelser er let tilgængelige for dem i deres arbejde.
- Miljøstyrelsen vil lave løbende forbedring og drift af Miljøstyrelsens Autorisationssystem til brug af Bekæmpelsesmidler (MAB).
- Miljøministeriet vil fortsat løbende opdatere regler og krav om syn af sprøjteudstyr og efteruddannelse af synsmedarbejdere.
- Miljøstyrelsen vil løbende opdatere og forbedre uddannelsen af professionelle sprøjteførere med henblik på at sikre, at brugerne af sprøjtemidler, herunder midler til gasning af skadevoldere, godkendt til professionel anvendelse har fokus på sikker og korrekt anvendelse af sprøjtemidler og fokus på at minimere anvendelsen, hvor det er muligt.

3.2 Kontrol af import og salg af sprøjtemidler

Kontrollen af distributionsledne (forhandlere mm.) for sprøjtemidler skal sikre, at det kun er godkendte og lovlige sprøjtemidler, som forhandles i Danmark. Kontrollen har også fokus på, at sprøjtemidlerne opbevares miljømæssigt forsvarligt. Kontrollen udføres af Miljøstyrelsens Kemikalieinspektion, og udvælgelsen af kontrolobjekter sker ud fra en risikobaseret tilgang. Det betyder, at hyppighed af kontrol af distributionsled tilpasses i forhold til giftighed af midler som forhandles, kompleksitet af lager/virksomhed, og hvorvidt der tidligere er konstateret alvorlige overtrædelser af reglerne hos forhandleren.

Der er fra 2021 indført en registreringsordning for virksomheder, der producerer, importerer og forhandler sprøjtemidler til professionelt brug. Dette muliggør en mere systematisk og målrettet kontrol. Det nye krav om registrering af alle distributionsled af sprøjtemidler godkendt til professionel anvendelse sikrer, at Miljøstyrelsen på et mere oplyst grundlag kan udvælge lokaliteter til kontrol. Det åbner også for en mere målrettet formidling om sprøjtemiddelreglerne og resultat af kontrollen.

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen vil fastholde et højt kontroltryk.
- Miljøstyrelsen vil sikre hurtigere sagsbehandling af håndhævelses, så der går kortere tid fra overtrædelser til sanktionering.
- Miljøstyrelsen vil med risikobaseret kontrol af distributionsledne for sprøjtemidler bidrage til, at virksomhederne løbende får ryddet op i deres lagre og dermed sikre, at det kun er godkendte og lovlige sprøjtemidler, der kan købes og sælges i Danmark, både til professionelle og private brugere.
- Miljøstyrelsen vil via kemiske analyser kontrollere indholdet i sprøjtemidler for at sikre, at indhold stemmer overens med deklaration på etiket og forudsætningerne for godkendelsen.
- Miljøstyrelsen vil fortsætte kontrolsamarbejdet med nationale og internationale myndigheder over for ulovlig import af sprøjtemidler.
- Skattestyrelsen overvåger løbende importen af sprøjtemidler med henblik på at sikre, at der er tale om godkendte midler, og hvorvidt det er registrerede virksomheder, der foretager importen, og efterfølgende salg. Det kontrolleres også, om der er betalt tilstrækkelig afgift med henblik på eventuel efterregulering. Fund af ikke-godkendte sprøjtemidler overdrages til Miljøstyrelsen til videre foranstaltning.
- Skattestyrelsen arbejder på at skærpe den datadrevne kontrol ved at undersøge mulighederne for at sammenkøre forskellige datakilder med henblik på at identificere virksomheder til kontrol.
- Toldstyrelsen kontrollerer sprøjtemidler som en del af den løbende grænsekontrol prioriteret efter risiko og væsentlighed. Fund af ikke-godkendte sprøjtemidler overdrages til Miljøstyrelsen til videre foranstaltning, og der afsættes på strategien midler til Miljøstyrelsen til behandling af sagerne på et højt fagligt niveau. Der er konstateret en stigende import via indkøb på nettet fra private af koncentrerede, ikke-godkendte sprøjtemidler, hvorfor samarbejdet med Toldstyrelsen fortsat vil være prioriteret.

3.3 Kontrol af sprøjtemiddelrester i fødevarer

Selvom sprøjtemidler bruges efter de gældende regler, vil der kunne findes lovlige sprøjtemiddelrester i bl.a. de spiselige afgrøder. Sprøjtemiddelstrategi 2022-2026 skal sikre, at indhold af eventuelle sprøjtemiddelrester altid er sundhedsmæssigt acceptable, og at restindholdet er så lavt som muligt. En effektiv kontrol samt vejledning af virksomhederne er vigtige elementer for at

undgå fødevarer med for højt restindhold på det danske marked og dermed til at sikre forbrugerne mod sundhedsskadelige fødevarer.

Derfor foretages følgende:

- Fødevarestyrelsen gennemfører kontrol med sprøjtemiddelrester i foder og fødevarer dels ved målrettet analytisk kontrol, dels ved kontrol af foder- og fødevarevirksomhedernes egenkontrol. Fødevarestyrelsen vil i kontrollen fokusere på fødevarsikkerheden ved en målrettet og effektiv kontrol, bl.a. ved fokus på risikoprodukter, herunder særlige importprøver fra tredjelande, hvor der er større risiko for, at indhold af sprøjtemiddelrester overskrider grænseværdierne.
- Fødevarestyrelsen udvikler derfor flere og bedre analysemetoder til bestemmelse af sprøjtemiddelrester i foder og fødevarer. Kontrol af sprøjtemiddelrester i fødevarer er afhængig af effektive analysemetoder til blandt andet ressourcer, svartider, arbejdsmiljø mv. Der er behov for at styrke kontrollen både i forhold til at kunne analysere for relevante stoffer og for at kunne analysere nye fødevarer, der kommer på markedet.
- Fødevarestyrelsen vil igangsætte arbejde med henblik på vurdering af fødevarsikkerheden i forbindelse med rester af hjælpestoffer i fødevarer. Der mangler kendskab til indhold i fødevarer af de hjælpestoffer, der – ud over aktivstoffet - udgør en del af sprøjtemidlers sammensætning.
- Fødevarestyrelsen vil gennemføre beregninger af den danske befolknings indtag af sprøjtemiddelrester ved at kombinere viden om restindhold i fødevarer med viden om danskernes kostindtag. Det er vigtigt at overvåge danskernes indtag af sprøjtemiddelrester fra fødevarer for at have grundlag for risikohåndtering.
- Fødevarestyrelsen vil håndtere sager om sprøjtemiddelrester i økologiske fødevarer. Disse sager er ofte behæftet med tunge sporingsopgaver. I takt med, at det økologiske areal udvides, og efterspørgslen efter økologiske produkter forøges, udtages der flere prøver i kontrollen, og der ses flere sager med påvisninger af sprøjtemiddelrester i økologiske prøver.
- Fødevarevirksomheders viden om sprøjtemiddelrester i fødevarer styrkes, og virksomhedernes egenkontrol understøttes ved en fokuseret vejledning om sprøjtemiddelrester i fødevarer. Vejledning af virksomhederne om sprøjtemiddelrester i fødevarer og foder vil betyde, at det bliver nemmere for virksomhederne at efterleve reglerne.
- Fødevarestyrelsen vil offentliggøre analyseresultater og udarbejde rapporter med bearbejdede resultater, herunder sammenligning af danske og udenlandske fødevarer. Forbrugere, virksomheder og avlere m.fl. efterspørger viden om sprøjtemiddelindhold i fødevarer. Samtidig skal der være lettilgængelig og opdateret information om sprøjtemiddelrester i fødevarer på Fødevarestyrelsens hjemmeside. Derved styrkes forbrugernes, virksomheders og avleres viden og bevidsthed om sprøjtemiddelrester. Strategien vil derved også bidrage til, at forbrugerne kan træffe et valg ud fra et oplyst grundlag.

4. Forskning og fremme af alternativer til sprøjtemidler

4.1 Bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet

Miljøstyrelsens program for bekæmpelsesmiddelforskning dækker tilskud til forskning inden for forskningsområdet i bekæmpelsesmidler, hvilket er en samlebetegnelse for sprøjtemidler og biocidmidler. Programmet yder økonomisk støtte til forskningsprojekter med potentiale til at bidrage til et af de følgende formål:

1. At sikre fortsat udbygning og styrkelse af vidensgrundlaget for vurdering af bekæmpelsesmidlers sundhedseffekter og deres effekter på miljø og natur, eller
2. At bidrage med ny viden som på sigt kan forbedre mulighederne for at nedbringe den samlede belastning af miljø, natur og sundhed fra bekæmpelsesmidler.

Indsatsen er en fortsættelse af indsatser i tidligere biocid- og pesticidstrategier, og primo 2022 er der 22 projekter i gang.

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen foretager årligt et opslag med indkaldelse af projektansøgninger med henblik på at give økonomisk støtte til forskningsprojekter, der bidrager bedst muligt til et af ovenstående to formål. Forskningsrapporterne offentliggøres løbende på Miljøstyrelsens hjemmeside.
- Miljøstyrelsen sikrer at biodiversitetshensyn opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet, herunder opprioriteres særligt forskning til afdækning af, om der eksisterer data til udvikling af et marknaturindeks til belysning af markarealers bidrag til naturen og biodiversiteten, bl.a. i lyset af sprøjtemiddelforbruget og sædskifte. Dette kan f.eks. ske ved et forskningsprojekt, hvor mulige indikatorer for biodiversitet på markarealer undersøges.
- Miljøstyrelsen sikrer at afstandskrav ved sprøjtning, konsekvenser for naboer og forebyggelse af risikoen for afdrift ind i nabohuse opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet.
- Miljøstyrelsen sikrer at ansøgninger omkring hvordan miljø-, sundheds- og naturbelastningen ved anvendelsen af sprøjtemidler kan prisfastsættes og indgå som en styrkelse af proportionaliteten i vurderingerne af samfundsmæssige omkostninger ved brug af sprøjtemidler sammenlignet med økologisk produktion opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet.
- Miljøstyrelsen afholder hvert 2. år en konference, hvor nystartede og afsluttede projekter i strategiperioden præsenteres for forskere og involverede interessenter.

4.2 Tilskudsordningen til alternative sprøjtemidler

Sprøjtemiddelstrategi 2022-2026 fortsætter indsatsen, der yder vejledning og tilskud til potentielle ansøgere om godkendelse af alternative sprøjtemidler, tilskud til udarbejdelse af basisstofansøgninger samt tilskud til ansøgningsgebyret i forbindelse med godkendelse af lavrisikostoffer. Ved behandling af ansøgningerne lægges der vægt på, om en ansøgning om tilskud til ansøgning om godkendelse af et alternativt sprøjtemiddel har potentiale for sundheds- eller miljøforbedringer i forhold til den eksisterende plantebeskyttelsespraksis i Danmark, om der har teknologisk nyhedsværdi, og om det forventes at kunne øge det økologisk dyrkede areal i Danmark.

Derfor foretages følgende:

- Der afsættes midler til en fortsættelse af tilskudsordningen til alternativer mhp. bl.a. at udvikle og godkende alternativer til kemiske sprøjtemidler og forebygge behovet for dispensationer.
- Miljøstyrelsen offentliggør løbende opslag med indkaldelse af ansøgninger med henblik på at fremme godkendelse og udbredelse af alternative sprøjtemidler med lavere belastning af miljø og sundhed.
- Miljøstyrelsen meddeler et antal tilsagn til tilskud på basis af de indkomne ansøgninger og puljens størrelse.
- Miljøstyrelsen vejleder løbende potentielle ansøgere til alternative sprøjtemidler.

4.3 Initiativer til forebyggelse af behovet for dispensationer

Der igangsættes en række indsatser med henblik at mindske behovet for dispensationer på sigt. Et af hovedelementerne er vejledning i reglerne og opfordring til erhverv og producenter ift. at fremme alternativer.

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen vil fremadrettet bruge den skærpede praksis for dispensationer på baggrund af EU's vejledning fra marts 2021.
- Aftalepartierne modtager årligt en status for dispensationer givet af Miljøstyrelsen efter pesticidforordningens artikel 53.
- Miljøministeriet giver erhvervet mulighed for at forebygge behovet for dispensationer ved at tilvejebringe erhvervet information om kommende forbud mod aktivstoffer i EU.
- Miljøstyrelsen fastholder dialog med landbrugs- og gartnerierhvervene om at arbejde på at mindske behovet for dispensationer fx gennem IPM-tiltag (sortsvalg, sædskifte etc.), udvikling af alternative metoder, afprøvning af alternative midler etc.
- Miljøstyrelsen fastholder dialog med branchen om at opfordre producenter af sprøjtemidler til at søge regelret godkendelse af midler, som der søges dispensation til (hvis det er muligt) eller finde alternativer.
- Miljøstyrelsen prioriterer sagsbehandling af ansøgninger om midler, som kan erstatte de midler, der søges om dispensation til.

5. Udbredelse af det gode landmandskab (Integreret Plantebeskyttelse)

5.1 Indsats til udbredelse af integreret plantebeskyttelse

Forbruget af sprøjtemidler kan minimeres med udgangspunkt i en fortsat udbredelse og anvendelse af principperne i integreret plantebeskyttelse (IPM-principperne). IPM går kort fortalt ud på, at alle professionelle brugere af sprøjtemidler i jordbruget og andre erhverv, skal gøre så meget som muligt for at forebygge og begrænse behovet for brug af sprøjtemidler til bekæmpelse af ukrudt, svampesygdomme samt skadedyr og midler til vækstregulering. På den måde reduceres behovet for at anvende sprøjtemidler. For at undgå eller reducere brug af sprøjtemidler kan man fx tilpasse såtidspunkt og udsædsmængde og sikre, at der anvendes resistente og konkurrencetærke sorter. IPM bidrager også til at forebygge udviklingen af resistens mod sprøjtemidler, som er en udfordring for landbruget.

Derudover har udbredelse af præcisionsteknologi potentialet til fremadrettet at reducere brugen af sprøjtemidler yderligere og udgøre et paradigmeskifte i reguleringen af sprøjtemidler i Danmark, herunder at understøtte det gode landmandskab via et skifte til behovs- og præcisionssprøjtning, bl.a. med henblik på at undgå dobbeltsprøjtning.

Derfor foretages følgende:

- Der foretages inden udgangen af 2022 en analyse af muligheder og begrænsninger for at fremme udbredelsen af præcisionssprøjtning, herunder muligheder for at fastsætte obligatoriske krav. Desuden skal brugen af lukkede påfyldningssystemer vurderes i forhold til, hvordan det kan nedbringe pesticidbelastningen. Aftalepartierne drøfter analysens resultater, når den er tilendebragt.
- Der afsættes midler til fortsættelse af ordningen for innovationsbrug til test af nye løsninger til at fremme god landmandspraksis ved anvendelse af principperne i integreret plantebeskyttelse (IPM) efter 2022. I regi af Tillægsaftalen til Pesticidstrategi 2017-2021 er der arbejdet med at validere IPM-strategier under praksisnære forhold, både med hensyn til strategiernes effekt på afhængighed af sprøjtemidler og konsekvenser for økonomien. Helt konkret er der for perioden 2019-2022 etableret tre innovationsbrug for at kunne vurdere en længerevarende effekt af god landmandskabspraksis.
- Miljøstyrelsen gennemfører projekter, der har til formål at bidrage til yderligere afprøvning, udvikling, rådgivning og information om principperne i integreret plantebeskyttelse (IPM).
- Miljøstyrelsen fremmer IPM-implementering via undervisning af både brugere, undervisere og rådgivere.
- Miljøstyrelsen bidrager til at fremme udvikling, afprøvning og anvendelse af præcisionsteknologi, som bidrager til IPM-implementeringen og mindskning af pesticidbelastningen.
- Miljøstyrelsen forestår drift, videreudvikling og løbende evaluering af IPM-skema, der årligt skal udfyldes af jordbrugere. Siden 1. januar 2021 har jordbrugere skullet udfylde et IPM-skema hvert år for at sætte øget fokus på IPM-principperne og på IPM-værktøjskassen. Miljøstyrelsen justerer IT-systemet for IPM-skemaet, så jordbrugernes besvarelse lagres i systemet. Dermed kan

jordbrugerne følge deres udvikling i IPM-point over årene.

- Fødevarestyrelsen understøtter avlernes mulighed for at dyrke afgrøder på en måde, der resulterer i færre sprøjtemiddelrester i fødevarer ved at bidrage til avleres viden om sprøjtemiddelrester i fødevarer.

5.2 Indsatser til resistensforebyggelse

Der blev i regi af Sprøjtemiddelstrategi 2013-2015 gennemført et projekt om udviklingen af resistens over for almindelige sprøjtemidler i ukrudt (herbicidresistens) og i 2016 offentliggjort en tilhørende rapport: "Etablering af status for forekomst af herbicidresistens i Danmark (2013-2015)". Der er i 2021 igangsat en opfølgning på denne undersøgelse af herbicidresistens: "Undersøgelse af udviklingen i herbicidresistens 2021". Den første foreløbige rapport for denne opfølgning vil foreligge i foråret 2022, og en endelig rapport for opfølgningen forventes i foråret 2023. På baggrund af undersøgelsens resultater træffes beslutning om hvorvidt, der skal gennemføres endnu en tilsvarende undersøgelse senere. En evt. undersøgelse vil blive prioriteret ind som en IPM-indsats det pågældende år, mens andre indsatser nedprioriteres.

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen sikrer, at det igangsatte projekt "Undersøgelse af udvikling i herbicidresistens 2021" afsluttes i 2023, og rapporten vil blive offentliggjort af Aarhus Universitet. Miljøstyrelsen vil følge op på undersøgelsens resultater ved bl.a. at gennemføre konkrete IPM-indsatser, der skal bidrage til at modvirke en yderligere udvikling af herbicidresistens. Herunder fx: Informationsindsats om sædskifter, om sprøjtemidlers virkemekanismer og om at undgå spredning af resistente ukrudtsfrø.
- Miljøministeriet vil forestå udarbejdelse af en status for resistens i forhold til svampemidler og insektmidler i 2023.

5.3 Indsatser rettet mod væksthushavterier

Med Pesticidstrategi 2017-2021 blev der igangsat en særlig indsats ift. væksthushavterierne, både i forhold til at mindske udslip til miljøet og brugen af ulovlige midler. Branchen har udarbejdet en frivillig handlingsplan, der skal fremme en bred forankring af opfølgningen på tiltagene i handlingsplanen. Planen indeholder indsatser på spildevands- og affaldsområdet, samt tiltag der skal medvirke til væsentligt at reducere antallet af ulovlige fund i forbindelse med kontrollen hos havterierne. Branchen har evalueret sin frivillige handlingsplan og vil opdatere den i 2022. Med denne strategi vil den særlige indsats over for havterier fortsættes.

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen vil bidrage med vejledning i forhold til branchens udarbejdelse af frivillige handlingsplaner med henblik på at understøtte regeloverholdelsen i branchen.
- Landbrugsstyrelsen vil fortsætte en risikobaseret kontrol af havterier.

5.4 Indsatser ift. anvendelse på offentlige arealer, private haver og golfbaner

Golfbaner

Der skal fastholdes en lav pesticidbelastning på danske golfbaner bl.a. ved øget implementering af IPM samtidig med, at der opretholdes en god spillekvalitet på golfbanerne. Der er dermed fortsat fokus på beskyttelse af greenkeepernes og spillernes sundhed og på beskyttelse af miljøet.

Derfor foretages følgende:

- Miljøstyrelsen vil gennemføre projekter med henblik på udvikling, afprøvning og udbredelse af IPM-metoder på golfbaner med henblik på at mindske pesticidbelastningen forbundet med drift af golfbaner.

- Miljøstyrelsen vil gennemføre informationsindsatser om IPM målrettet greenkeepere og andre af golfbranchens aktører, fx driftsansvarlige bestyrelser og spillere.
- Landbrugsstyrelsen vil fortsætte en risikobaseret kontrolindsats på golfbaner.
- Miljøstyrelsen vil følge udviklingen i brugen af sprøjtemidler på golfbanerne via årlige opgørelser over belastning i overensstemmelse de reviderede belastningslofter i golfbekendtgørelsen, når det er relevant.

Offentlige arealer

Der skal gennemføres indsatser, der skal medvirke til at fastholde målet i aftalen om udfasning af forbruget af sprøjtemidler på offentlige arealer, og der skal indføres tiltag, der bidrager til en fortsat indsats i bekæmpelsen af invasive plantearter.

Derfor foretages følgende:

- Der sættes fortsat fokus på at nedbringe forbruget af sprøjtemidler på offentlige arealer.
- Miljøstyrelsen vil fortsat følge udviklingen i brugen af sprøjtemidler på offentlige arealer. Næste opgørelse sker for forbruget i 2024 og gennemføres i 2025.
- Miljøstyrelsen vil gennemføre en indsats vedr. pleje af boldbaner uden sprøjtemiddelanvendelse.
- Miljøstyrelsen vil gennemføre indsatser, der kan hjælpe kommunerne til fortsat at kunne bekæmpe invasive arter med reduceret anvendelse af sprøjtemidler.
- Landbrugsstyrelsen vil igangsætte en risikobaseret kontrolindsats i overensstemmelse med de kommende restriktioner omkring anvendelse af visse sprøjtemidler på befæstede, stærkt permeable og visse rekreative græsarealer.

Private haver

Miljøstyrelsen informerer via styrelsens hjemmeside om, hvordan private haveejere kan vælge andre metoder end sprøjtemidler til bekæmpelse af ukrudt, mos og skadedyr, og oplyser om hvilke sprøjtemidler, som er godkendt til brug i private haver.

Derfor foretages følgende:

- Der sættes fortsat fokus på at nedbringe forbruget af sprøjtemidler på private arealer.
- Miljøstyrelsen fortsætter vejledning via hjemmesiden om hvilke sprøjtemidler, der er godkendt til brug i private haver. Endvidere fortsættes vejledning om, hvordan man forebygger og bruger alternative metoder til ukrudtsbekæmpelse.
- Miljøstyrelsen opgør salget af sprøjtemidler til ikke-professionelle og publicerer disse data i den årlige bekæmpelsesmiddelstatistik.

Bilag 1: Aftaletekst

Politisk aftale om sprøjtemiddelstrategi 2022-2026

Regeringen og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance og Kristendemokraterne er enige om at indgå aftale om sprøjtemiddelstrategi 2022-2026 og dertilhørende handlingsplan.

Aftalepartierne anerkender, at der i Danmark er gjort en stor indsats for at reducere brugen af sprøjtemidler, og at Danmark på sprøjtemiddelområdet er langt fremme i EU-sammenhæng. Aftalepartierne er enige om, at Danmark fortsat skal have en international førerposition på produktion af sikre fødevarer og ønsker at bygge videre på dette udgangspunkt. Aftalepartierne er med denne aftale enige om at sætte retningen for et renere miljø med mindre belastning af sprøjtemidler, der dels giver jordbrugserhvervene stabile produktionsvilkår samt understøtter sunde afgrøder og dels styrker beskyttelse af miljø, herunder vandmiljø, grundvand og biodiversitet samt menneskers sundhed, og fødevarer sikkerhed.

Udbredelse af ny teknologi har potentialet til fremadrettet at reducere brugen af sprøjtemidler yderligere og udgøre et paradigmeskifte i reguleringen af sprøjtemidler i Danmark. Aftalepartierne er enige om, at hovedmålsætningen for strategien er at nå en rekordlav belastning fra sprøjtemidler. Det er målet, at der skal anvendes så få sprøjtemidler som muligt, og at de sprøjtemidler, der anvendes, skal være de mindst belastende. Derudover skal restindholdet af sprøjtemidler i fødevarer være så lavt som muligt, og der skal iværksættes indsatser, der understøtter, at vi fortsat kan anvende grundvand urensat til drikkevand.

Strategien omfatter alle brugere af sprøjtemidler, både jordbrugserhverv, golfbaner, offentlige myndigheder og private haveejere samt forbrugere, fødevarer virksomheder og forhandlere af sprøjtemidler.

Fem indsatsområder og udvalgte større initiativer

Initiativerne i den nye sprøjtemiddelstrategi (handlingsplanen) udmøntes under fem indsatsområder.

3. En rekordlav pesticidbelastning
4. Stram praksis for godkendelser til beskyttelse af grundvandet
5. En mere målrettet kontrol
6. Forskning og fremme af alternativer til sprøjtemidler
7. Udbredelse af det gode landmandskab (Integreret Plantebeskyttelse)

En præsentation af hvert indsatsområde samt liste over alle initiativer under hvert indsatsområde fremgår af handlingsplanen.

Aftalepartierne er enige om at fremhæve følgende større politiske initiativer i handlingsplanen.

Afgiftstilpasning og skærpet målsætning:

I den tidligere aftale var der en målsætning om en reduktion på 40 % fra salget i 2011. Med henblik på at nå en rekordlav belastning fra sprøjtemidler er aftalepartierne enige om at fastsætte en målsætning på 1,43 på pesticidbelastningsindikatoren (PBI) baseret på salgstal i 2025, som vil blive evalueret i 2026. Dette giver en yderligere reduktion på 27 %.

Som et middel til at opfylde målsætningen omlægges pesticidafgiften for at gøre det mere attraktivt at bruge sprøjtemidler med lav belastning af miljø og sundhed. Der foretages en provenuneutral omlægning af afgiften med en nedsættelse af basisafgiften til 20 kr. per kg aktivstof og en forhøjelse af belastningsdelen til 140 kr. Aftalepartierne noterer sig, at det hovedsagelig er afgiftsomlægningen, der forventes at få væsentlig indflydelse på pesticidbelastningen og er indforstået med at stemme for den ændring af Bekæmpelsesmiddelafgiftsloven, der udmønter den aftalte afgiftsomlægning.

Aftalepartierne noterer sig endvidere, at det forventes, at et forbud mod glyphosat som høsthjælp ligeledes vil bidrage til opnåelse af målsætningen. Hertil noterer aftalepartierne sig, at også udtag af jord i relation til 'aftale om grøn omstilling af dansk landbrug' giver et supplerende bidrag i forhold til at nå en målsætning på 1,43 på PBI, og at denne indsats ligger uden for aftalen om en sprøjtemiddelstrategi 2022-2026.

Aftalepartierne er enige om, at der med den grønne omstilling i landbruget i de kommende år vil følge en stor såvel teknologisk som strukturel udvikling, som vil nedbringe pesticidbelastningen yderligere. Derfor foretages en evaluering af udviklingen i relevante parametre i 2025, herunder landbrugsareal og økologisk areal, udbredelsen af præcisionsteknologi og hamstringeffekter, god landmandspraksis ved anvendelse af principperne i Integreret Plantebeskyttelse (IPM), reduktion i anvendelsen af de mest problematiske stoffer samt yderligere potentielle virkemidler som samles i et virkemiddelkatalog med henblik på at afdække potentialet for at fastsætte en mere ambitiøs målsætning med konkrete indsatser frem mod 2030.

Fremme af økologi:

Aftalepartierne er endvidere enige om, at økologi er et vigtigt redskab i forhold til reduktion af belastningen fra sprøjtemidler og henviser i den forbindelse til målsætningen om at understøtte en fordobling af det økologiske areal i 'aftale om grøn omstilling af dansk landbrug'. Aftalepartierne er enige om, at udviklingen i det økologiske areal og dets betydning for reduktion i pesticidbelastningen fremadrettet opgøres og offentliggøres i de årlige bekæmpelsesmiddelstatistikker. En stigning i omlægningen til økologi som følge af 'aftale om grøn omstilling af dansk landbrug' vil medvirke til en lavere PBI, og omlægningen af pesticidafgiften forventes at bidrage til denne omlægning til økologi, da en reduktion af basisafgiften vil være til gavn for økologerne.

Udbredelse af præcisionssprøjtning:

Udbredelse af præcisionsteknologi har potentialet til fremadrettet at reducere brugen af sprøjtemidler yderligere og udgøre et paradigmeskifte i reguleringen af sprøjtemidler i Danmark, herunder at understøtte det gode landmandskab via et skifte til behovs- og præcisionssprøjtning, bl.a. med henblik på at undgå dobbeltsprøjtning. Derfor er aftalepartierne enige om, at der inden udgangen af 2022 foretages en analyse af muligheder og begrænsninger for at fremme udbredelsen af præcisionssprøjtning, herunder muligheder for at fastsætte obligatoriske krav. Desuden skal brugen af lukkede påfyldningssystemer vurderes i forhold til, hvordan det kan nedbringe pesticidbelastningen. Aftalepartierne drøfter analysens resultater, når den er tilendebragt.

Forbud mod glyphosat som høsthjælp:

Aftalepartierne ønsker, at brugen af glyphosat i dansk landbrug skal nedbringes. Derfor er aftalepartierne enige om at forbyde brugen af glyphosat til høsthjælp i foderafgrøder i tråd med anbefalingen i erhvervets frivillige handlingsplan til reduktion af glyphosat. Dette forbud forventes at medvirke til en lavere belastning fra sprøjtemidler og følger op på et allerede indført forbud mod brug af glyphosat før høst i afgrøder til konsum. Aftalepartierne er enige om, at pletsprøjtning mod flerårigt ukrudt før høst fortsat er muligt med henblik på at minimere brugen efter høst. Aftalepartierne er endvidere enige om, at udviklingen i landbrugets øvrige forbrug af glyphosat, herunder særligt til nedvisning, skal følges tæt i lyset af landbrugserhvervets frivillige handlingsplan til reduktion af glyphosat, herunder erhvervets målsætning om at nedbringe brugen af glyphosat.

Aftalepartierne er derudover enige om, at der gennemføres en analyse for at belyse miljømæssige og erhvervsøkonomiske konsekvenser ved brugen af sprøjtemidler med glyphosat til nedvisning af afgrøder med henblik på at tage stilling til mulig regulering for at begrænse brug af glyphosat til nedvisning, hvor det ikke er nødvendigt, men hvor der tages hensyn til behovet for at bruge glyphosat til pløjefri dyrkning.

Godkendelse af mikrobiologiske sprøjtemidler:

Aftalepartierne er enige om, at der er behov for større fokus på hurtig godkendelse af mikrobiologiske sprøjtemidler som alternativ til kemiske sprøjtemidler. Miljøstyrelsen har sat som mål at have løst udfordring med sagspukkel i 2023. Miljøstyrelsen er opmærksom på at nå målet, herunder særligt med fokus på de mikrobiologiske midler. Aftalepartierne holdes orienteret om fremdriften.

Aftalepartierne er desuden enige om, at Danmark skal arbejde aktivt i EU for at fremme godkendelserne af aktivstoffer til mikrobiologiske sprøjtemidler.

Bedre grundvandsbeskyttelse: Styrkelse af VAP:

Varslingssystemet for udvaskning af pesticider til grundvand giver mulighed for at efterprøve de modelberegninger, som udgør det primære grundlag ved godkendelse af sprøjtemidler i Danmark. Aftalepartierne ønsker at styrke den danske grundvandsbeskyttelse og er enige om, at der i forhold til den tidligere strategi afsættes ekstra 11,6 mio. kr. til VAP med henblik på at forøge antallet af test af relevante stoffer og herigennem sikre et mere robust godkendelsessystem. Overvågningsresultaterne fra VAP understøtter den restriktive tilgang til godkendelsen af sprøjtemidler i Danmark og medvirker til at styrke beskyttelsen af grundvandet.

Styrkelse af kontrollen:

Aftalepartierne ønsker at understøtte og styrke en fortsat målrettet og risikobaseret kontrol med overtrædelser på sprøjtemiddelområdet. Derfor er aftalepartierne enige om, at der i forhold til den tidligere strategi sker en forøgelse på 40 procent af midlerne til kontrollen med sprøjtemidler hos hhv. brugerne, salgsledet og i tolden for at styrke kontrollen og mindske antallet af overtrædelser af reglerne, herunder fokus på ulovlig brug af sprøjtemidler, som udgør en særlig trussel mod drikkevandet. Som en del af den målrettede og risikobaserede kontrol ønsker aftalepartierne endvidere, at der kan udtages og analyseres prøver fra sprøjteudstyr, såfremt det vurderes relevant på det konkrete kontrolbesøg.

Øvrige udvalgte initiativer:

Derudover vil aftalepartierne fremhæve, at der er enighed om:

- At afsætte midler til fortsættelse af ordningen for innovationsbrug til test af nye løsninger til at fremme god landmandspraksis ved anvendelse af principperne i integreret plantebeskyttelse (IPM).
- At forbruget af de mest problematiske stoffer følges tæt, opgøres og offentliggøres årligt. Der gennemføres i sammenhæng med opgørelsen en analyse for at identificere mulige

alternativer, og resultaterne forelægges aftalepartierne og erhvervet.

- At der årligt foretages en opgørelse af pesticidbelastningen fordelt på foder og fødevarer til human konsum.
- At afsætte midler til en fortsættelse af tilskudsordningen til alternativer mhp. bl.a. at udvikle og godkende alternativer til kemiske sprøjtemidler og forebygge behovet for dispensationer.
- At Miljøministeriet giver erhvervet mulighed for at forebygge behovet for dispensationer ved at tilvejebringe erhvervet information om kommende forbud mod aktivstoffer i EU.
- At Miljøstyrelsen fremadrettet vil bruge den skærpede praksis for dispensationer på baggrund af EU's vejledning fra marts 2021.
- At aftalepartierne årligt vil modtage en status for dispensationer givet af Miljøstyrelsen efter pesticidforordningens artikel 53.
- At Danmark skal arbejde aktivt i EU for en mere restriktiv og helhedsorienteret godkendelsesprocedure, hvor hensynet til forskellige eksponeringsveje, kombinationseffekter, samt akutte og subletale risici vurderes.
- At Danmark skal arbejde aktivt i EU for et forbud mod import af frø fra lande uden for EU, der er bejdsset med ikke-godkendte midler.
- At ansøgninger omkring hvordan miljø-, sundheds- og naturbelastningen ved anvendelsen af sprøjtemidler kan prisfastsættes og indgå som en styrkelse af proportionaliteten i vurderingerne af samfundsmæssige omkostninger ved brug af sprøjtemidler sammenlignet med økologisk produktion opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet.
- At fokus på biodiversitetshensyn opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet, herunder opprioriteres særligt forskning til afdækning af, om der eksisterer data til udvikling af et marknaturindeks til belysning af markarealers bidrag til naturen og biodiversiteten, bl.a. i lyset af sprøjtemiddelforbruget og sædskifte. Dette kan f.eks. ske ved et forskningsprojekt, hvor mulige indikatorer for biodiversitet på markarealer undersøges.
- At fokus på, afstandskrav ved sprøjtning, konsekvenser for naboer og forebyggelse af risikoen for afdrift ind i huse opprioriteres i opslag til ansøgninger under bekæmpelsesmiddelforskningsprogrammet.
- At mulighederne for at udbygge belastningsindikatoren (B) fremadrettet undersøges. I dag indgår følgende miljøindikatorer i beregningen af miljøeffektbelastningen: 1) Korttidseffekt for fugle, 2) korttidseffekt for pattedyr, 3) korttidseffekt for fisk, 4) korttidseffekt for regnorme, 5) korttidseffekt for bier, 6) korttidseffekt for dafnier, 7) korttidseffekt for vandlevende planter, 8) korttidseffekt for alger, 9) langtidseffekt for regnorme, 10) langtidseffekt for fisk og 11) langtidseffekt for dafnier. Der igangsættes en analyse, som skal belyse muligheden for også at inddrage langtidseffekten på fugle og pattedyr for derved at gøre vurderingen mere robust.

Herudover noterer aftalepartierne sig, at der fortsat er fokus på at nedbringe forbruget af sprøjtemidler på offentlige og private arealer.

Aftalepartierne vil årligt modtage en orientering om status for de gennemførte indsatser i handlingsplanen. Når de aftalte analyser er færdige, mødes aftalekredsen med henblik på en drøftelse af eventuelle tiltag.

Udkast

